

ชื่อโครงการ: ถกเถียงเรื่องคุณค่า

รหัสโครงการ: RDG5 หัวหน้าโครงการ: รศ.ดร.ปกรณ์ ลิ้มปยุตสรณ์

ระยะเวลา: 2 ปี 4 เดือน ตั้งแต่ (5 กันยายน 2556 - 4 มกราคม 2559)

ความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคมไทยช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้เผยให้เห็นคำถามพื้นฐานหลายประเด็นที่ยังรอคำตอบอยู่ ไม่ว่าจะเป็นมิติสังคม วัฒนธรรม การเมือง คำถามเหล่านี้เป็นพื้นฐานการทำความเข้าใจตนเองของสังคมไทยในยุคที่การเปลี่ยนผ่านมีความเข้มข้นและรวดเร็ว อีกทั้งยังเชื่อมโยงสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับความหมายและบทบาทของสังคมไทยในระดับภูมิภาคและระดับโลก

เมื่อพิจารณาจากมุมมองทางมนุษยศาสตร์ มีประเด็นหนึ่งซึ่งดำรงอยู่ ณ ใจกลางของความแตกต่างขัดแย้งอันซับซ้อน แต่กลับไม่ค่อยมีงานวิจัยที่เสนอข้อถกเถียงให้เห็นเด่นชัดขึ้น ได้แก่ ประเด็นความแตกต่างเชิงคุณค่า บ่อยครั้งความขัดแย้งแตกต่างอันเป็นธรรมชาติของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ถูกทำให้เป็นความขัดแย้งรุนแรง โดยถูกครอบงำด้วยการเมืองเรื่องอัตลักษณ์ ใดๆ ที่ดูเหมือนว่าหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้เปิดใจ “ฟัง” “เหตุผล” ของคู่ตรงข้าม “ความเป็นคู่ตรงข้าม” ก็ดูจะเพียงพอแล้วที่จะสรุปว่าอีกฝ่ายหนึ่งผิด ใ้ไม่รู้ข้อเท็จจริง ใช้อารมณ์ ไม่ใช่เหตุผล ปัญหาอยู่ที่ทั้งสองฝ่ายใช้วิธีชุดเดียวกันในการกล่าวถึงฝ่ายตรงข้าม

ที่จริงแล้วสังคมไทยและสังคมต่างๆ ในโลกได้สะสมกระบวนการวิถิถกเถียงเรื่องความแตกต่างเชิงคุณค่าไว้มากมายในรูปแบบวรรณกรรม ปรัชญานิพนธ์ ศาสนธรรม ข้อเขียนทางประวัติศาสตร์ ที่รุ่มรวยด้วยบทเรียนเกี่ยวกับวิถิถกเถียงเรื่องคุณค่าที่น่าจะนำมาศึกษา วิจัย วิเคราะห์ เพื่อพัฒนาภาษาและทักษะการถกเถียงเรื่องความแตกต่างเชิงคุณค่าโดยไม่เสื่อมสลายกลายเป็นความขัดแย้งรุนแรงได้โดยง่ายอย่างที่เป็นอยู่ วัตถุประสงค์หนึ่งของชุดโครงการเวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ไทยคือการพัฒนางานวิจัยเป็นกลุ่มที่ร่วมทำงานแบบสหสาขาและเสนอแนววิเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นปัญหาร่วมสมัยจากมุมมองทางมนุษยศาสตร์ คณะผู้วิจัยจึงได้พัฒนาชุดวิจัย “ถกเถียงเรื่องคุณค่า” (*Debating Values*) เพื่อวิเคราะห์และแจกแจงให้เห็นกระบวนการวิถิถกเถียงความแตกต่างเชิงคุณค่าในประเด็นสำคัญ 4 ประเด็นจากบทความวิจัย 12 บทความ ประเด็นถกเถียงเรื่องคุณค่าที่คัดสรรมาไว้ในโครงการนี้พัฒนามาจากความเชี่ยวชาญเฉพาะของนักวิจัยที่สามารถเสนอมุมมอง แนวการวิเคราะห์ที่แจกแจง วิธีให้เหตุผลของคู่ตรงข้ามทางความคิด/คุณค่าที่ปรากฏในงานวรรณกรรม ปรัชญา ศาสนา และประวัติศาสตร์ ดังต่อไปนี้

1. อัตลักษณ์ชาติ ความขัดแย้ง และการก้าวข้ามความขัดแย้ง
2. อำนาจบิดา เพศวิถี กับการต่อต้านชัดเจน
3. บ้างเจก สังคม รัฐ และอุดมการณ์ “พื้น” โลก
4. มนุษย์นิยมกับวัตถุนิยม

แต่ละบทความจะนำเสนอประเด็นความแตกต่างขัดแย้งทางความคิด/คุณค่า แจกแจงวิธีให้เหตุผลของแต่ละฝ่าย วิเคราะห์ “ผล” ที่ปรากฏในท้ายเรื่องซึ่งจะครอบคลุมความเป็นไปได้ต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. คู่ตรงข้ามสามารถก้าวข้ามความขัดแย้งได้โดยการประนีประนอมจุดยืนของฝ่ายตน
2. คู่ตรงข้ามยอมรับ “เหตุผล” ของอีกฝ่ายหนึ่งแต่ไม่ยอมรับ “บทสรุป”
3. คู่ตรงข้ามไม่ยอมรับ “เหตุผล” ของอีกฝ่ายหลัง แต่ยอมมีจุดยืนร่วมในบทสรุป
4. คู่ตรงข้ามไม่สามารถสื่อสารเหตุผลและจุดยืนของตนเองให้อีกฝ่ายหนึ่งเข้าใจได้
5. ฝ่ายหนึ่งของคู่ตรงข้ามใช้ “ความเจ็บ” แทนวาจาในการโต้แย้งจัดขึ้น

ฯลฯ

ทั้งนี้ โครงการวิจัย “**ถกเถียงเรื่องคุณค่า**” จะพัฒนาบทสังเคราะห์เพื่อขบขันและเชื่อมโยงประเด็นถกเถียงที่สำคัญในแต่ละบทความเข้าเป็น “ภาพรวมเดียวกัน” อีกทั้งจะพัฒนาประเด็นวิชาการร่วมสมัยที่กล่าวถึงการตัดสินใจเชิงคุณค่ากับศักยภาพในการใคร่ครวญพินิจของมนุษย์ (Reflective Endorsement) ปัญหาความไม่สถิตของคุณค่า (contingency) และปัญหาสัมพัทธนิยมเชิงคุณค่า (Value Relativism) เพื่อสร้างฐานความเข้าใจทางการถกเถียงเรื่องคุณค่าสำหรับวงวิชาการและสังคมไทยต่อไป

คำสำคัญ คุณค่า/ อัตลักษณ์/ ความขัดแย้ง/ มนุษย์นิยม/ วัตถุนิยม/ ปิตาธิปไตย/ ความเจ็บในฐานะการถกเถียง